

Voor de kamp-SS was de bewakings-SS het belangrijkste hulpmiddel. Die kamp-SS ontving zijn algemene instructies van het al genoemde *SS-Wirtschafts- und Verwaltungshauptamt* – wat het lot van de gevangenen betreft stond zij via haar z.g. *Politische Abteilung* in verbinding met landelijke of regionale instanties van de *Sicherheitspolizei und SD* en met het in Berlijn gevestigde *Reichssicherheitshauptamt*. In laatste instantie was in elk kamp de kamp-SS heer en meester – wij schrijven ‘in laatste instantie’, want om het zich gemakkelijk te maken (wij herinneren er aan dat er gemiddeld op elke honderdvijftig gevangenen slechts één kamp-SS'er was) had de kamp-SS een groot deel van het directe gezag waaraan de gevangenen werden onderworpen, aan sommigen van die gevangenen gedelegeerd.

Elk kamp had een gevangenen-hiërarchie met een *Lagerältester* aan het hoofd. Werkploegen, *Kommandos*, stonden er onder *Kapo's*. Elke slaapbarak had een eigen *Block-Ältester*, elk deel van een slaapbarak (*Stube*) had een *Stube-Ältester*, *Kapo's* hadden de leiding van de kamppolitie en de kampbrandweer, van de keukenploeg, in de barak waar de kampkleding werd uitgereikt, in de kampgevangenis (de *Bunker*), in de ziekenafdeling (het *Revier*), in de kantoren waar de binnenkomende gevangenen over de verschillende barakken werden verdeeld en bij de verschillende *Kommandos* ingedeeld, enzovoort. Die gevangenen vormden een bonte mengeling en niet alleen naar nationaliteiten (daarvan telde Dachau er ten tijde van de bevrijding 32). Alle door de *Sicherheitspolizei und SD* vervolgde groepen waren onder de gevangenen vertegenwoordigd: politieke tegenstanders, Getuigen van Jehova, homoseksuelen, asocialen, Joden, en Russische en andere dwangarbeiders; daarnaast waren de kampen al vóór de tweede wereldoorlog gebruikt om er diverse categorieën Duitse misdadigers, vooral ook z.g. *Berufsverbrecher*, in op te sluiten – die misdadigers waren het aan wie, soms samen met asocialen, de kamp-SS aanvankelijk het vormen van de kamphiërarchie had opgedragen. Dat betekende dat wie uit de quarantaine-afdeling welke elk kamp kende, in het eigenlijke kamp werd opgenomen, o.m. voor het werk dat hij daar te verrichten kreeg, afhankelijk was van beslissingen, genomen door beroepsmisdadigers en asocialen en ook verder onderworpen bleef aan de nukken en grillen (en vaak ook wreedheden) van deze *Kapo's* en hun helpers.

Men mag niet generaliseren: er zijn er onder die beroepsmisdadigers en asocialen geweest die zich als goede kameraden hebben ontpopt, maar dat waren uitzonderingen. Regel was dat de overige concentratiekampgevangenen bitter te lijden hadden onder het regime van een kleine